

۱۳۳۶ پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

سرشناسه:	یزدانی، سید محمد، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور:	دیدگاه‌های بزرگان اهل سنت، بر ضد تکفیر و جریان‌های تکفیری / سید محمد یزدانی.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۳۹ ق. = ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۱۲۸ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۲۹۵-۵
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه: ص ۱۲۳.
موضوع:	مجتهدان و علما -- دیدگاه درباره تکفیر (فقه); (Excommunication (Islamic law) -- Ulama)
موضوع:	فتواهای اهل سنت -- قرن ۱۴؛ Fatwas, Sunnites -- 20th century
موضوع:	تکفیر (فقه) -- فتواها: Excommunication (Islamic law)
موضوع:	تکفیر (فقه): (Excommunication (Islamic law)
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International University / Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	BP۱۸۳/۹/ی۴د۹۱۳۹۶
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۳۴۲۲
شماره کتابشناسی ملی:	۴۹۷۹۲۶۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

دیدگاه‌های بزرگان اهل سنت، بر ضد تکفیر و جریان‌های تکفیری

مؤلف: سید محمد یزدانی

چاپ اول: ۱۳۹۶ ش / ۱۴۳۹ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: نازجستان ● قیمت: ۱۱۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

مراکز پخش

- ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نیش کوچه ۱۸
- تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ / ۳۷۸۳۹۳۰۹ - ۲۵ ۹۸+ دورنگار: داخلی ۱۰۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۹ - ۲۵ ۹۸+
- ایران، قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ / ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۲۵ ۹۸+
- ایران، قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۰۸. تلفن: ۳۷۸۴۲۴۰۲ / ۳۷۸۴۲۴۰۲ - ۲۵ ۹۸+

📞 https://telegram.me/pub_almostafa
🌐 <http://www.buy-pub.miu.ac.ir/>

✉ miup@pub.miu.ac.ir
🌐 pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مرتضی محمدعلی نژاد شانی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- صفحه‌آرا: سیدمحمدرضا جعفری

دیدگاه‌های بزرگان اهل سنت بر ضد تکفیر و جریان‌های تکفیری

سید محمد یزدانی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرفات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعه المصطفی علیه السلام العالمیة» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

- پیش‌گفتار..... ۹
- مقدمه..... ۱۱
۱. دیدگاه علمای اهل سنت درباره حرمت تکفیر اهل قبله..... ۱۵
- ابوحنیفه، شافعی، ظاهری و..... ۱۵
- احمد بن حنبل (متوفای ۲۴۱هـ)..... ۱۷
- ابوالحسن أشعری (متوفای ۳۲۴)..... ۱۸
- ابن سمعون بغدادی (متوفای ۳۸۷)..... ۱۹
- احمد بن الحسین بیهقی (متوفای ۴۵۸)..... ۱۹
- ابن عبد البر مالکی (متوفای ۴۶۳هـ)..... ۲۰
- ابوحامد غزالی (متوفای ۵۰۵)..... ۲۱
- انصاری قرطبی (متوفای ۶۷۱)..... ۲۱
- محبی‌الدین نووی (متوفای ۶۷۶)..... ۲۲
- کمال‌الدین سیواسی (متوفای ۶۸۱) و ابن عابدین حنفی (متوفای ۱۲۵۲)..... ۲۲
- ابن دقیق‌العید (متوفای ۷۰۲)..... ۲۳
- ابن تیمیه حرانی (متوفای ۷۲۸)..... ۲۳
- عضد‌الدین ایجی (متوفای ۷۵۶)..... ۲۴
- ابو إسحاق شاطبی (متوفای ۷۹۰)..... ۲۴
- ابن أبی‌العز حنفی (متوفای ۷۹۲)..... ۲۵
- ابن نجیم مصری (متوفای ۹۷۰)..... ۲۵

- ۲۶..... ابن ناصر الدین دمشقی (متوفای ۸۴۲)
- ۲۷..... ابن حجر هیثمی (متوفای ۹۷۳)
- ۲۷..... محمد بن علی شوکانی (متوفای ۱۲۵۵)
- ۲۸..... حسن بن فرحان (معاصر)
۲. دیدگاه علمای اهل سنت حجاز درباره جریان‌های تکفیری
- ۳۱..... موضع‌گیری تند برادر محمد بن عبدالوهاب علیه جریان وهابیت تکفیری
- ۳۳..... علامه ابن فیروز حنبلی و محمد بن عبدالوهاب
- ۳۵..... نجدی حنبلی و شرارت عالم‌گیر محمد بن عبدالوهاب و وهابیت تکفیری
- ۳۷..... دیدگاه شریف پاشا درباره وهابیت تکفیری
- ۳۸..... زینی دحلان و پیش‌بینی پیامبر ﷺ از ظهور خوارج آخرالزمان
- سخن دکتر خالد الفهمی نسبت به دیدگاه علمای مکه و مدینه درباره جریان وهابیت تکفیری
- ۳۹.....
۳. دیدگاه علمای مصر و دانشگاه الأزهر درباره جریان‌های تکفیری
- ۴۱.....
- دکتر محمد عبده: وهابی‌های متحجر، مرتجع و مخالف علم و تمدن
- ۴۲.....
- ابراهیم سمونودی: بدعت‌گذار، خارجی، گمراه و گمراه‌کننده بودن محمد بن عبدالوهاب
- ۴۳.....
- علامه صاوی مالکی و خارجی بودن وهابیت
- ۴۴.....
- دیدگاه شیخ علی جمعه درباره جریان‌های تکفیری
- ۴۵.....
- دکتر احمد الطیب: تندروهای حنابله و مخدوش کردن چهره اسلام در میان جهانیان ..
- ۴۸.....
- دکتر احمد محمود کریمه: وهابیون تمام جهانیان را تکفیر کرده‌اند
- ۵۴.....
- مفتی محمد شریف: نقش استعمار در تشکیل جریان‌های تکفیری و یهودی بودن خاندان آل سعود
- ۶۰.....
- وهابی‌های تندرو، وارثان خوارج از زبان دکتر حسن الشافعی
- ۶۲.....
- «جریان‌های تکفیری، شاخ‌های شیطان زمان» در کلام دکتر جبر الحسینی
- ۶۵.....
- دشمنی مفتیان عربستان با اهل سنت از زبان دکتر هلباوی
- ۶۷.....
۴. دیدگاه علمای ایران درباره جریان‌های تکفیری
- ۶۹.....
- محمد عمر سربازی و فاسق و مشرک بودن سلفی‌ها
- ۶۹.....
- دیدگاه علامه عبدالرحمن سربازی درباره جریان‌های تکفیری
- ۷۱.....
- محکوم کردن جریان‌های تکفیری توسط اهل سنت و ماموستا بهمنی
- ۷۲.....
- عدم انتساب جریان‌های تکفیری به اهل سنت از زبان مولوی عبداللهی
- ۷۳.....

- مولوی محمد علوی: جهل و بی سوادى جریان های تکفیری به قرآن..... ۷۴
- ماموستا ملا اسعد شکرى: در امان نبودن علمای مسلمان از دست و قلم جریان های تکفیری .. ۷۵
۵. دیدگاه علمای شبه قاره هند درباره جریان های تکفیری ۷۷
- شیخ احمد قادری: وهابیت، وارث پلیدی های تمام فرقه های گمراه تاریخ ۷۷
- سهارنپوری: خوارج زمان و حلال دانستن خون و مال مسلمانان ۷۸
- کشمیری: شتاب محمد بن عبدالوهاب در تکفیر مسلمانان ۷۹
- خارجی و ملحد بودن محمد بن عبدالوهاب در نگاه غلام سرور القادری ۸۰
۶. دیدگاه علمای لبنان درباره جریان های تکفیری ۸۱
- شیخ جمیل حلیم: تکفیر صحابه و تمام مسلمانان توسط وهابیت ۸۱
- زهیر الجعید: بیگانه بودن جریان های تکفیری با اهل سنت ۸۳
۷. دیدگاه علمای فلسطین درباره جریان های تکفیری ۸۷
- نبهانی: وهابیت عامل تفرقه میان مسلمانان ۸۷
- شیخ محمد زغموت: جریان های تکفیری، دین فروشی و کشتار علمای اهل سنت ۹۲
- دکتر عدنان ابراهیم: شدت خطر جریان های تکفیری برای مسلمانان ۹۶
۸. دیدگاه علمای سوریه درباره جریان های تکفیری ۹۹
- محمد امین بن عمر عابدین و خارجی بودن پیروان محمد بن عبدالوهاب ۹۹
- دکتر رمضان البوطی: نقش استعمار در تشکیل جریان های تکفیری ۱۰۰
- دیدگاه احمد بدرالدین حسون درباره جریان های تکفیری ۱۰۲
۹. دیدگاه علمای عراق درباره جریان های تکفیری ۱۰۵
- خالد الملا: جریان های تکفیری و کشتار اهل سنت، شیعیان و ایزدی ها از زبان خالد الملا ۱۰۵
- شیخ علی الخفاجی: وهابی ها عامل تفرقه میان مسلمانان ۱۰۸
- عدم ارتباط جریان های تکفیری با اهل سنت از زبان شیخ مران علی عبیدی ۱۰۹
۱۰. دیدگاه علمای دیگر کشورهای اسلامی دیگر درباره جریان های تکفیری ۱۱۱
- هاشم الرفاعی: یکسانی عملکرد جریان وهابیت تکفیری با عملکرد خوارج ۱۱۱
- صدیق الغمارى: نسبت شاخ شیطان نجدی و پیروانش با ابن تیمیه ۱۱۲
- دکتر الکیوا: تکفیر خلفای اربعه توسط جریان وهابیت تکفیری ۱۱۲
- دیدگاه پروفیسور عمران نزار حسین درباره جنگ های جریان های تکفیری ها در سوریه و کشته های آنان ۱۱۴

- گمراهی پیروان ابن تیمیه از زبان عبدالحمید داغستانی ۱۱۶
- ضرر جریان‌های تکفیری برای مسلمانان از زبان مفتی اعظم روسیه ۱۱۷
- شیخ ابراهیم صالح: خطر جریان‌های تکفیری، دامن‌گیر تمام مسلمانان است ۱۱۷
- انفجار مساجد مسلمانان توسط وهابیت از زبان شیخ صادق السلایمه ۱۱۹
- نضال بن ابراهیم: پیش‌بینی پیامبر ﷺ از بدعت حشویه و ظهور خوارج زمان ۱۲۰
- نتیجه‌گیری ۱۲۱
- کتابنامه ۱۲۳

پیش‌گفتار

در ادیان الهی، مردم به دو دسته تقسیم می‌شوند: مؤمنان به خداوند و منکران او. همه پیروان ادیان آسمانی در ایمان به خدا مشترک‌اند و می‌کوشند که منکران را به آیین یکتاپرستی دعوت کنند.

در دین مقدس اسلام، علاوه بر طرح موضوع ایمان و کفر، موضوعات دیگری همانند: اسلام، شرک، ارتداد و نفاق هم مطرح شده است. هر یک از واژه‌های شش‌گانه ایمان، اسلام، کفر، شرک، ارتداد و نفاق که در قرآن کریم و روایات رسول خدا ﷺ و اهل بیت طهارت علیهم‌السلام به کار برده شده، مورد تعمق اندیشمندان مسلمان قرار گرفته و در به دست آوردن مفهوم واقعی آن، مباحث علمی فراوانی در گرفته است. در این میان واژه «تکفیر» به معنای کافر قلمداد کردن مسلمانان، کم‌وبیش از صدر اسلام تا زمان معاصر مطرح بوده است. با طرح این مسئله در طول زمان، هم فقها و هم متکلمان کوشیده‌اند چارچوبی گزیده شده از کتاب و سنت برای آن مقرر دارند تا تفسیر این واژه به بیراهه کشیده نشود.

با کمال تأسف باید پذیرفت که در تاریخ امت اسلامی، جریان‌های تکفیری متعددی پدید آمده‌اند و برای رسیدن به مقاصدشان، از حربه «تکفیر» بهره برده‌اند. به‌کارگیری این حربه در عصر حاضر، بیش از گذشته از سوی جریان‌ها و

فرقه‌های تکفیری خودنمایی می‌کند؛ به گونه‌ای که نزد عده‌ای از تکفیری‌ها، همه امت اسلامی از دین خارج شده‌اند و مستوجب عقاب دنیوی و اخروی‌اند. با رواج چنین فکری، عالمان دین از مذاهب مختلف فقهی و کلامی، با ارائه ادله فقهی و عقلی، فکر «تکفیر» را باطل دانسته و همه امت اسلامی را مسلمان قلمداد کرده‌اند. آنان تلاش می‌کنند از جمود و قشری‌گری پرهیزند و ریشه‌های انحراف را خشک کنند.

از آنجاکه عمده غائله‌پردازان تکفیری، از میان اهل سنت هستند، به نظر رسید برای مواجهه با افکار تکفیری، فتاوا و سخنان و مصاحبه‌های علمای اهل سنت تا حدی رهگشا باشد. از این رو فاضل گرامی حضرت الاسلام والمسلمین سید محمد یزدانی، قبول زحمت کردند و «دیدگاه‌های بزرگان اهل سنت بر ضد تکفیر و جریان‌های تکفیری» را جمع‌آوری و تدوین نموده‌اند. با قدردانی از زحمات بی دریغ ایشان، انتظار داریم عالمان دین و سنگرداران حیات جامعه اسلامی، بیش از پیش در اعتلای اسلام و وحدت و یکپارچگی امت اسلام گام بردارند.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

تابستان ۱۳۹۵

مقدمه

پدیده شوم تکفیر، یکی از تأسف آورترین فتنه‌ها و مصیبت‌هایی است که در طول تاریخ، اسلام و مسلمانان را گرفتار مشکلات اساسی کرده است. در صدر اسلام گروهی به نام خوارج تمام مسلمانان را کافر قلمداد، و خون و مال و حتی ناموس آنها را برای خود حلال کردند. ضربه خوارج، یکی از ویران‌کننده‌ترین و مهلک‌ترین ضربه‌هایی است که سرزمین‌های اسلامی را دچار فتنه، دودستگی و ناامنی کرد.

پس از مدتی، با هوشیاری دانشمندان مسلمان و درک خطر تکفیر اهل قبله، فتنه خوارج تکفیری کمی فروکش کرد و تقریباً جمهور علمای سلف بر حرمت تکفیر اهل قبله اتفاق نظر داشتند؛ تا اینکه در قرن هفتم فردی به نام ابن تیمیه حرانی (متوفای ۷۲۸) ظهور کرد و بار دیگر خاطره خوارج را در اذهان مسلمین زنده ساخت. او هرچند که در مواردی تکفیر اهل قبله را محکوم کرده است، اما سراسر کتاب‌های او سرشار از تکفیر و تفسیق مسلمانان به سبب داشتن عقایدی است که از دیدگاه او کفر و شرک به شمار می‌آمد.

باز هم هوشیاری علمای مسلمانان، به ویژه بزرگانی همچون تقی‌الدین

سبکی (متوفای ۷۷۱)،^۱ حصنی دمشقی (متوفای ۸۲۹)^۲ و ابن حجر هیثمی (متوفای ۹۷۳)^۳ موجب شد که افکار ابن تیمیه و کتاب‌های او به خاطرهای تبدیل شوند. خاطره‌ای که هرچند ناخوشایند و تلخ بود؛ اما باعث شد جامعه اسلامی از خطر گسترش تکفیر و فکر تکفیری برای چند قرن در امان بمانند؛ اما در قرن دوازدهم کتاب‌ها و دست‌نوشته‌های ابن تیمیه، سرمنشأ ایجاد گروهی به

۱. علی بن عبد الکافی بن علی بن تمام... القاضی الإمام العلامة الفقیه المحدث المحافظ فخر العلماء تقي الدين أبو الحسن السبكي ثم المصري الشافعي... وكان صادقا متبثتا خيرا دينا متواضعا حسن السمات من اوعية العلم يدري الفقه و يقرره و علم الحديث و بحرره و الاصول و يقرأهما و العربيه و يحققها ثم قرأ بالروايات على تقي الدين الصائغ و صنف التصانيف المتقنه و قد بقي في زمانه الملحوظ اليه بالتحقيق و الفضل سمعت منه و سمع مني (ذهبي، المعجم المختص بالمحدثين، ج ۱، ص ۱۶۶).

۲. أبو بكر بن محمد بن عبد المؤمن الإمام العالم الرباني الزاهد الورع تقي الدين الحصني دمشقي الحسيني... والحاصل أنه ممن جمع بين العلم والعمل وكان أشعريا منحرفا على الحنابلة يطلق لسانه فيهم و يببالغ في الحط على ابن تیمیه؛ ابوبکر بن محمد تقي الدين سبکی، پیشوای دانشمند، خداشناس، زاهد و با تقوا بود. او بین علم و عمل جمع کرد، از اشاعره بود و با حنابلة مخالف بود و علیه آنان سخن می‌گفت و بر اشکال‌گیری بر ابن تیمیه زیاده‌روی کرد (ابن قاضی شهبه، طبقات الشافعية، ج ۴، ص ۷۶-۷۷).

۳. وفيها [سنة أربع وسبعين بعد التسعمائة] في رجب توفي الشيخ الإمام شيخ الإسلام خاتمة أهل الفتيا والتدريس ناشر علوم الامام محمد بن إدريس المحافظ شهاب الدين أبو العباس أحمد بن محمد بن علي بن حجر الهيثمي السعدي الأنصاري بمكة ودفن بالمعلاة في تربة الطبريين وكان مجرا في علم الفقه و تحقيقه لا تكدره الدلاء و إمام الحرمين كما أجمع على ذلك العارفون و اتعقدت عليه خناصر الملاء إمام اقتدت به الأئمة و همام صار في إقليم الحجاز أمة مصنفاته في العصرية يعجز عن الإتيان بمثلها المعاصرون... واحد العصور و ثاني القطر و ثالث الشمس و البدر من أقسمت المشكلات أن لا تتضح إلا لديه و أكدت المعضلات آلتها أن لا تتجلى إلا عليه لا سيما وفي الحجاز عليها قد حجر ولا عجب فإنه المسمى بابن حجر؛ ابن حجر هیثمی دریابی از دانش فقه و تحقیق، امام مدینه و مکه بود که همه پیشوایان به وی اقتدا می‌کردند، در سرزمین حجاز از جهت آثار نمونه‌ای بود که مثل و مانند نداشت.... (العيدروسی، تاریخ النور السافر عن أخبار القرن العاشر، ج ۱، ص ۲۵۸).

نام وهابیت شد که این بار با شدت بیشتری نسبت به خوارج صدر اسلام، فکر تکفیر را رواج و گسترش می دادند و همه مسلمانان، چه شیعه و چه سنی را تکفیر و خون و مال و ناموس آنان را حلال می شمردند.

فرقه وهابیت که در سال ۱۱۵۷ با بیعت محمد بن عبدالوهاب و محمد بن سعود در سرزمین حجاز ظهور کرده است، بارزترین دستاورد پندار تکفیر و سرمنشأ بسیاری از جریان های تکفیری، همچون القاعده، طالبان، داعش، جبهه النصره، بوکوحرام، سپاه صحابه و جیش العدل در دوره معاصر بوده است که ده ها سال است آرامش و امنیت را از جامعه اسلامی ربوده اند و به جای آن ناامنی، جنگ، خونریزی، انفجار، انتحار و وحشت را به سراسر کشورهای اسلامی آورده اند.

مسئله مهم تر این است که وهابیان تکفیری با استفاده از سرمایه کشورهای نفت خیز حاشیه خلیج فارس و تبلیغات گسترده در سراسر جهان، توانسته اند خود را به عنوان نماد اسلام و مسلمانان در جهان معرفی، و اسلام را دین خشونت و بی رحمی معرفی کنند.

آنچه موجب نگرانی علما و دانشمندان دلسوز مسلمان شده است، عملکرد این جریان های تکفیری در مقابل غیرمسلمانان و حتی همکیشان مسلمان بوده است. وهابیت از سویی با تأسیس جریان های تکفیری و با کشتار افراد بی گناه، انفجار و انتحار کشورهای اسلامی را دچار ناامنی و هرج و مرج کرده و از سوی دیگر چهره نورانی و سرشار از مهر و عطوفت اسلام را در نگاه جهانیان خدشه دار نموده است؛ به گونه ای که امروزه جهانیان دین اسلام را دهشت آورترین و بی منطق ترین ایده و تفکر می شناسند.

برچیده شدن فکر تکفیری در این دوران نیز نیازمند هوشیاری و روشننگری دانشمندان مسلمان است تا همچون دو دوره های پیشین، اسلام و مسلمانان از شر تکفیر و فکر تکفیری رهایی یابند و آرامش و امنیت دوباره به جامعه اسلامی بازگردد.

خوشبختانه در این دوره نیز علمای مسلمان و به‌ویژه دانشمندان اهل سنت، حتی با شدت بیشتر از گذشته، علیه تکفیر و تکفیری‌های موضع گرفته و نقاب از چهره آنها برداشته‌اند.

آنچه در این نوشته خواهید خواند، فتاوا و سخنان بزرگان اهل سنت در رد تکفیر و جریان‌های تکفیری است که در شش فصل تقدیم خوانندگان عزیز خواهد شد. در فصل اول، دیدگاه بزرگان اهل سنت در طول تاریخ را درباره حرمت تکفیر اهل قبله مرور خواهیم کرد و در فصول بعدی دیدگاه علمای کشورهای مختلف اسلامی را درباره جریان‌های تکفیری، به‌ویژه وهابیت و شخص محمد بن عبدالوهاب تقدیم خوانندگان عزیز خواهیم کرد؛ با این امید که مرور این گفته‌ها برای جلوگیری از گسترش و حتی برجیده شدن اندیشه تکفیری در کشورهای اسلامی سودمند باشد.

گفتنی است که برخی از مطالب این نوشتار به صورت کلیپ تصویری است که هم به زبان اصلی و هم به فارسی تقدیم خوانندگان عزیز خواهد شد. این کلیپ‌ها در پایگاه smyazdani.com بارگزاری، و نشانی هر کدام در پاورقی داده شده است.

سید محمد یزدانی